

Η κοινωνία χρειάζεται χρόνο συζήτησης για να δεχτεί εκουγχρονιστικά μέτρα

> «Δεν είναι εποικοδομητικό να αποδίδεις κίνητρα σε όσους διαφωνούν μαζί σου»

ΣΤΑΥΡΟΣ ΖΕΝΙΟΣ

Τον τελευταίο καιρό ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου Σταύρος Ζένιος, βρέθηκε στο επίκεντρο των συζητήσεων, με αφορμή την απόφαση της Συγκλήτου για εισαγωγή φοιτητών με κριτήριο τις εξετάσεις GCE. Το επίμαχο θέμα ήταν μια καλή ευκαιρία για μια συνέντευξη με τον Πρύτανη, αλλά δεν ήταν και το μοναδικό στη συννομιλία μας, η οποία επεκτάθηκε και στη ζωή του, ακαδημαϊκή και οικογενειακή.

ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΣΟΛΩΜΩΝΙΔΟΥ ΔΡΟΥΣΙΩΤΟΥ

Κάθε εμπειρία έρχεται για να μας διδάξει κάτι. Εσείς τι πήρατε από την πρόσφατη εμπειρία των GCE; Ότι η κοινωνία μας χρειάζεται πάρα πολύ χρόνο συζήτησης για να δεχτεί εκουγχρονιστικά μέτρα και, δεύτερο, ζήσαμε την αγωνία του να γνωρίζεις ότι κατά βάθος η απόφαση του Πανεπιστημίου είναι ορθή και να μην πείθεις τους άμεσα ενδιαφερόμενους. Δεν υπάρχει τίποτα πιο αβέβαιο και πιο επικίνδυνο από την πρωτοβουλία να εισάξεις νέους θεσμούς...

Τι πήγε στραβά; Υπέρμετρες αντιδράσεις συνδικαλιστικών οργάνων για θέματα καθαρά ακαδημαϊκά που εμείς τα είχαμε συζητήσει διεξοδικά και αναμέναμε ότι θα γίνονταν άμεσα αντιληπτά. Χρειάζεται δυστυχώς πολύ περισσότερος χρόνος για να αντιληφθούν τι συμβαίνει σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Όταν λαμβάνετε την απόφαση δεν σκεφτήκατε ότι θα υπήρχαν οι αντιδράσεις; Το μέτρο μελετήθηκε σε βάθος από τη Σύγκλητο και μετά προχωρήσαμε, δεν αναμέναμε τέτοιες αντιδράσεις. Η κοινωνία όμως θέλει διάλογο, περισσότερο χρόνο για να το κατανοήσει. Πρόσφατα η Οξφόρδη απέρριψε μια πολύ καλή φοιτήτρια και ο ίδιος ο πρωθυπουργός της Αγγλίας σχολίασε το γεγονός λέγοντας ότι «είναι δυσφήμιση αλλά δεν μπορούμε να παρέμβουμε στα θέματα του Πανεπιστημίου» και το θέμα έληξε εκεί. Ενώ εδώ...

Ήταν θέμα συγκρούσεων αρχών ή συμφερόντων; Δεν είναι εποικοδομητικό να αποδίδεις κίνητρα σε όσους διαφωνούν μαζί σου. Οπωσδήποτε το Πανεπιστήμιο δεν έχει κανένα συμφέρον από αυτή την υπόθεση, απλά θέλουμε να εναρμονιστούμε με άλλα ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια.

Μήπως θέλατε να επιβάλλετε την άποψή σας; Για εμάς είναι θέμα αρχής, το Πανεπιστήμιο έχει το δικαίωμα να αποφασίζει για τα κριτήρια εισδοχής, και όταν αυτή η αρχή έγινε αποδεκτή από την Πολιτεία, τότε η Σύγκλητος έδωσε χρόνο στο διάλογο.

Μήπως το Πανεπιστήμιο είναι αποκομμένο από την κοινωνία γι' αυτό δεν περιμένετε τις αντιδράσεις; Καθόλου, το Πανεπιστήμιο είναι σε πολλά Συμβούλια, στην Επιτροπή για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, πολλοί συνάδελφοι έχουν παιδιά στα σχολεία, δεν είναι όμως μέσα στα κυκλώματα εξουσίας, εκεί που γίνονται αποδεκτές οι πολιτικές πιέσεις, διότι στο τέλος της ημέρας αυτό έγινε, δεν είναι η κοινωνία που διαφωνήσει.

Μαθητές, γονείς και καθηγητές δεν είναι κοινωνία; Είναι τα οργανωμένα σώματα που διαφωνήσαν, τα οποία είναι οργανωμένα με βάση κομματικά κριτήρια. Στη συζήτηση που είχαμε στο ΠΙΚ οι ακροατές ήταν κατά 58% υπέρ του εκουγχρονισμού.

ΦΩΤ: Γ. ΜΗΛΙΩΤΗΣ

Νιώσατε άβολα κάποια στιγμή; Δεν έχω καμιά δυσκολία με την αντιπαράθεση επιχειρημάτων, όταν όμως το θέμα προσωποποιείται, εκεί νιώθω άβολα, διότι ο Πρύτανης εκπροσωπεί ένα θεσμό και εκφράζει τις θέσεις του Πανεπιστημίου, οι προσωπικές επιθέσεις απλά αποκαλύπτουν την έλλειψη επιχειρημάτων.

Η διαδικασία μέσα στη Σύγκλητο πώς ήταν; Μέχρι την τελευταία βδομάδα που αποφασίστηκε

η αναστολή της εφαρμογής του μέτρου οι αποφάσεις ήταν σχεδόν ομόφωνες. Την τελευταία βδομάδα τέθηκε το ερώτημα αφού βλέπαμε ότι το μέτρο είναι ορθό και ισχύει σε όλη την Ευρώπη αν έπρεπε να προχωρήσουμε σταθερά, ή μήπως θα ήταν καλά να κάνουμε ένα σταθμό για να δώσουμε την ευκαιρία να γίνει αντιληπτό το μέτρο και να εφαρμοστεί την επόμενη χρονιά. Τα ζυγίσουμε και εκεί ήταν οριακή η απόφαση, 14-

13. Είχαμε το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα διότι δείξαμε ως Πανεπιστήμιο ότι αφενός μπορούμε να συμβιβάζομαστε και να δίνουμε χρόνο όταν η κοινωνία τον χρειάζεται, αλλά ταυτόχρονα στείλαμε και ένα μήνυμα ανησυχίας για τις αχρείαστες καθυστερήσεις. Κάνουμε βασικά ένα σταθμό.

Πιστεύετε ότι τελικά θα βρεθεί η χρυσή τομή ή απλώς η κρίση πήρε αναστολή κάποιους μήνες; Δεν είναι θέμα τομής, αλλά να γίνει αντιληπτό του τι ισχύει στην Ευρώπη, να δούμε αν προκαλούνται πραγματικά προβλήματα στο δημόσιο σχολείο και να κάνουμε διορθώσεις όπου χρειάζονται.

Μόλις αναλάβετε ως πρύτανης ήλθατε και πάλι αντιμέτωπος με την Πολιτεία, για την Πολυτεχνική σχολή. Εκεί ήταν εξίσου έντονη αντιπαράθεση αλλά δεν υπήρχαν πίσω τα οργανωμένα σώματα για να ασκήσουν πιέσεις. Και τότε το Πανεπιστήμιο νομικά είχε δικαίωμα όπως και τώρα, αλλά εκεί αποφάσισε να προχωρήσει μέχρι τέλους γεγονός που είχε θετικό αντίκτυπο στο πώς η κοινωνία έμαθε να βλέπει το Πανεπιστήμιο. Προκαλεί συγκρούσεις αλλά βοηθά την κοινωνία να πάει μπροστά. Το ότι φτάσαμε στο σημείο τα παιδιά των ιδιωτικών σχολείων να μη θέλουν να πάνε για σπουδές στο εξωτερικό, αυτό δείχνει πως κέρδισε η κοινωνία. Το ότι ως πανεπιστήμιο προεδρεύουμε από τον Ιανουάριο της Συνόδου των Πρυτάνων των Πανεπιστημίων των Ευρωπαϊκών Πρωτευουσών είναι ένα άλλο μεγάλο βήμα μπροστά για την κοινωνία μας.

Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα των πανεπιστημίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Αφορά τη διακυβέρνηση των πανεπιστημίων, δηλαδή πώς διατηρούν την αυτονομία τους στα θέματα της εσωτερικής διακυβέρνησης ενώ ταυτόχρονα καλούνται να λογοδοτούν προς τις κοινωνίες. Η απάντηση προκύπτει μέσα από το αποτέλεσμα, την ποιότητα του διδακτικού και ερευνητικού έργου, την ωφελιμότητα του ερευνητικού έργου για την κοινωνία.

Από τη στιγμή που δέχεται οικονομική στήριξη από κράτος ή ιδιώτες, τότε υπάρχει και μια στέρεη αυτονομία. Αυτή ακριβώς είναι η δυσκολία και η πρόκληση για την κοινωνία, η οποία δικαιούται να μας ζητά να λογοδοτήσουμε πώς συνεισφέρουμε στη νέα γνώση, πώς εκπαιδεύουμε τους νέους. Επίσης έχει δικαίωμα να ρωτά πως η νέα γνώση συνεισφέρει στην κοινωνική βελτίωση. Πέραν τούτων ο ρόλος των πανεπιστημίων είναι να αφήνονται ελεύθερα να συνεισφέρουν στη νέα γνώση.

Πανεπιστήμια που λειτουργούν στα κατεχόμενα είναι μέλη της Ένωσης Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων; Στους πανεπιστημιακούς οργανισμούς όπως στην Ένωση Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων δεν τίθεται τόσο το θέμα κρατικής αναγνώρισης όσο το ακαδημαϊκό επίπεδο ενός πανεπιστημίου, δηλαδή αν η ομάδα καθηγητών και φοιτητών πληρούν κάποιες ελάχιστες προδιαγραφές έρευνας και διδασκαλίας. Με αυτή τη βάση δυο πανεπιστήμια των κατεχομένων έγιναν μέλος της Ένωσης Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων. Βέβαια όμως είχαμε εγείρει την πολιτική πτυχή, το ότι λειτουργούν σε ένα καθεστώς μη αναγνωρισμένο. Θα ήταν όμως πολύ χρήσιμα να βρεθεί ένας μηχανισμός, σε πολιτικό επίπεδο, ώστε να μπορούν να διαλεγούνται οι ακαδημαϊκές νοτιότες της Κύπρου.

Τώρα με τις θέσεις εργασίες και τις τεχνικές επιτροπές θα το θέσει το θέμα αυτό; Είχαμε συζητήσει το θέμα με τον υπουργό Παιδείας όταν έγινε ο σύντομος των πρυτάνων των κυπριακών πανεπιστημίων ότι θα μπορούσαν οι ακαδημαϊκές κοινότητες να προσφέρουν ένα βήμα διάλογο μεταξύ των δυο κοινοτήτων, αλλά πρέπει να βρεθούν πολιτικές λύσεις.

Έχω πρόβλημα με το παρασκήνιο

Τι σημάδεψε την πρώτη σας θητεία ως πρύτανη; Ο στόχος της πρώτης μου θητείας ήταν να φτιάξουμε εσωτερικό μηχανισμό ανάλυσης για να κινούμαστε με στρατηγικό σχεδιασμό και το έχουμε καταφέρει. Ταυτόχρονα αποκτήσαμε ισχυρή φωνή προς τα έξω, μάθαμε να διαλεγόμαστε και να πείθουμε για τις θέσεις του Πανεπιστημίου. Μέσα στην κοινότητα δημιουργήθηκε ένα κλίμα συναντίληψης με τους φοιτητές και μεταξύ των ακαδημαϊκών για το ποιες είναι οι αξίες και οι αρχές αυτού του Πανεπιστημίου, θέσαμε βάσεις για αποτελεσματική διοίκηση του οργανισμού. Εδώ έπαιξε μεγάλο ρόλο το όραμά μας προς την Ευρώπη. Όλα αυτά έβαλαν το πανεπιστήμιο σε μια πολύ θετική τροχιά ανάπτυξης προγραμμάτων σπουδών, χρηματοδότησης, δημιουργίας σύγχρονων εγκαταστάσεων, ποιοτικής διοικητικής υποστήριξης.

Γιατί διεκδικήσατε την πρυτανεία για άλλα τέσσερα χρόνια; Διότι θεωρήσαμε ότι ο κύκλος δεν είχε κλείσει. Πρέπει να αναπτύξεις τις αρχές, τις αξίες και το όραμα, και μετά να τις ενσωματώσεις, να γίνουν μέρος του γενετικού υλικού του Πανεπιστημίου. Όταν εμπειρωθούν οι αρχές, θεθούν οι αξίες δράσης και τα πράγματα γίνονται πλέον πιο ομαλά, τότε είναι η ώρα να φύγεις για να έρθει ο επόμενος που θα δημιουργήσει μια νέα δυναμική. Φέτος οι διοικητικές μας υπηρεσίες έβγαλαν τις σημαντικές ευρωπαϊκές διακρίσεις «Δέσμευση στην Επιχειρησιακή Αριστεία», και έχουμε ήδη θέσει τους στόχους της επόμενης τριετίας.

Υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ του ακαδημαϊκού κόσμου; Οι ακαδημαϊκοί εκ φύσεως είναι άτομα ανταγωνιστικά σε όλα τα Πανεπιστήμια. Υπήρξε κάποια φάση, στα πρώτα χρόνια, διεκδικητικές που προσωποποιούνταν, αλλά αυτό το έχουμε ξεπεράσει, υπάρχει γενικά ένα κλίμα συναντίληψης για το που βαδίζουμε.

Καλείστε κάποιες στιγμές να κρατάτε ισορροπίες; Ο πρύτανης καλείται να κρατήσει ισορροπίες για τα διαφορετικά δόγματα που συνυπάρχουν σε ένα Πανεπιστήμιο, όπως το τι πρέπει να κάνει ένα πανεπιστήμιο, ωφελιμιστική έρευνα ή θεωρητική, να φέρνουμε χρήματα ή να μην ασχολούμαστε καθόλου με αυτό, ανθρωπιστικές ή τεχνολογικές σπουδές. Όλα αυτά είναι σημεία τριβής αλλά η Σύγκλητος συνθέτει δημιουργικά τις απόψεις, και ο ρόλος του πρύτανη είναι να δημιουργεί συνθήκες διάλογου και σύνθεσης.

Δείχνετε προς τα έξω άνθρωπος ήρεμος, εσωτερικά τι γίνεται; Εσωτερικά είμαι άτομο πολύ ανυπόμονο στα μικρά, τα καθημερινά και στα πρακτικά.

Το γραφείο σας είναι πάντα ανοικτό; Ναι, η πόρτα είναι πάντα ανοικτή διότι δεν υπάρχουν μυστικά. Έχω πρόβλημα με το παρασκήνιο και πίσω από τις κλειστές πόρτες γίνεται παρασκήνιο.

Πέσατε θύμα παρασκήνιου σε κάποια φάση της ζωής σας; Δεν νιώθω ότι υπήρξε σκεπτική διάδρομος στο πανεπιστήμιο, είναι μια ανοικτή κοινωνία και στο τέλος όλα θα βγουν στην επιφάνεια και αν έχεις τα σωστά επιχειρήματα θα πέσει.

«Δεν δεχόμουν εύκολα αυτά που με δίδασκαν»

> Οι σπουδές στην Αμερική και μια γνωριμία στη Βιέννη που κατέληξε σε γάμο

Πώς ήταν οι γονείς, η παιδική σας ηλικία; Ο πατέρας μου είχε το χαρακτηριστικό του ορθολογισμού, της προσεκτικής ανάλυσης, του προγραμματισμού. Η μητέρα μου είχε μια πολύ βαθιά θρησκευτικότητα και οι δυο είχαν μια έντονη αγάπη για τα γράμματα, αλλά και πολύ έντονο αίσθημα να αφήσουν τα παιδιά τους ελεύθερα να βρουν το δρόμο τους. Τα παιδικά χρόνια ήταν γαλήνια αλλά είχα πάντα προβληματισμούς, δεν δεχόμουν εύκολα αυτά που με δίδασκαν.

Γιατί επιλέξατε τις σπουδές μαθηματικά και ηλεκτρολογία - μηχανική; Υπήρχε μια κλίση προς τα μαθηματικά που μου την είχε καλλιεργήσει ο πατέρας μου, αλλά και σιγά - σιγά γεννήθηκε ένα ενδιαφέρον για εφαρμογές, που με οδήγησε από τα μαθηματικά στη μηχανική. Στο μεταπτυχιακό επίπεδο γνώρισα τη διοικητική επιστήμη, μια επιστημονική περιοχή που αναπτύχθηκε μόλις μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Ήταν μια επιστημονική περιπλάνηση που με οδήγησε στο να προσθέσω το δικό μου λιθαράκι στην εξέλιξη της επιστήμης.

Τα πρώτα φοιτητικά χρόνια... Ήταν στο Τεχνολογικό Ινστιτούτο στην Κύπρο όπου πήρα πτυχίο ηλεκτρολογίας, ενώ παράλληλα έκανα δεύτερο πτυχίο μαθηματικών με το Πανεπιστήμιο του Λονδίνου. Μετά τη στρατιωτική μου θητεία και πήγα στην Αμερική για διδακτορικό στο Πανεπιστήμιο Princeton.

Πώς καθόρισε τη ζωή σας η Αμερική; Κάτι που εκτιμά κάποιος που έζησε στην Αμερική είναι ο επαγγελματισμός που επικρατεί, η ορθολογική προσέγγιση των προβλημάτων, χωρίς να μπλέκονται οι συναισθηματι-

σμοί, αλλά και οι έντονοι ρυθμοί. Από την άλλη αυτό σου επιτρέπει να συνειδητοποιήσεις τη μεγάλη ευαισθησία που έχουν οι Ευρωπαίοι στην ανθρώπινη διάσταση.

Πώς τα καταφέρατε να αναδειχθείτε τόσο γαυδαία; Είναι δύσκολο να απαντήσεις πώς προχωρά κάποιος επιστημονικά. Υπάρχουν ευκαιρίες που πρέπει να εκμεταλλευτείς. Χρειάζεται διάθεση και διορατικότητα για να αντιληφθεί κανείς μέσα από τις συνεργασίες προς τα πού είναι η επόμενη επιστημονική εξέλιξη για να κάνει το άλμα του, να συνεισφέρει στο οικοδόμημα της γνώσης.

Γιατί γυρίσατε πίσω στην Κύπρο; Ήλθα όταν ξεκίνησε το Πανεπιστήμιο, στη Σχολή Οικονομικών και Διοίκησης για να βοηθήσω στα πρώτα χρόνια.

Μετά την Αμερική ανακαλύψατε τη Ρωσία, μια που παντρεύτηκετε Ρωσίδα. Πώς αισθάνεστε πολιτισμικά πατώντας στους δυο κόσμους; Την σύζυγό μου τη γνώρισα στη Βιέννη όταν ολοκλήρωσε το διδακτορικό της. Μέσω της ανακάλυψης του χαρακτήρα της Ρωσίας, μιας χώρας με βαθιά πνευματικότητα, πολλή κοουλτούρα. **Αφιερώνετε χρόνο στην οικογένεια;** Ναι αλλά όχι αρκετό, έχω τέσσερα παιδιά, ένα κοριτσάκι που τον Ιούλιο κλείνει ενός χρόνου, ένα αγοράκι τριών χρόνων και δυο κόρες φοιτήτριες. Πάντα προσπαθούσα τα παιδιά να μάθουν να στέκονται στα πόδια τους, να αναπτύξουν τη δική τους κρίση, να παίρνουν τις δικές τους αποφάσεις, να νιώθουν ότι οι γονείς τους είναι εκεί στήριγμα αλλά ότι είναι τη δική τους ζωή που θα ζήσουν στο τέλος της ημέρας. Και οι μεγάλες μου κόρες

επιλέξαν σπουδές που είναι εντελώς διαφορετικές από τις δικές μου και της μητέρας τους. Είναι και οι δυο στις καλές τέχνες.

Έχετε και εσείς ενδιαφέρον στα έργα τέχνης. Ναι, αλλά το έμαθα από τις κόρες μου.

Το να γίνεις γανά πατέρας μετά από χρόνια... είσαι πιο ώριμος να καταλάβεις τη σημασία των παιδιών. Αν και έχεις πιο πολλές υποχρεώσεις στη ζωή σου προσπαθείς να περνάς περισσότερο χρόνο μαζί τους.

Η ορειβασία; Έμεινε λίγο πίσω λόγω των μικρών παιδιών.

Τι στόχος υπάρχει; Μια δύσκολη ερώτηση. Δεν είχα στόχο να γίνω πρύτανης και όμως συνέβη και το απολαμβάνω. Στόχος μου είναι αυτό με το οποίο ασχολούμαι τη δεδομένη στιγμή να το κάνω όσο καλύτερα μπορώ και όταν κοιτάξω πίσω να πω ότι έδωσα τον καλύτερό μου εαυτό.

Φεύγοντας από την πρυτανεία... ανοίγουν πολύ διαφορετικά οι ορίζοντές σου μετά από αυτή την εμπειρία, αλλά έχουμε ακόμη χρόνο.

Ποιο είναι πιο ενδιαφέρον το ερευνητικό πρόγραμμα ή η διδασκαλία; Δεν τα χωρίζω. Το να σταθώ μπροστά από τους φοιτητές μια φορά τη βδομάδα είναι πολύ σημαντικό. Οι φοιτητές σε προκαλούν με τις ερωτήσεις τους άρα βελτιώνεσαι.

Αισθάνεστε καθημερινά να περνάτε εξετάσεις; Ναι, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές είναι εξετάσεις με δύσκολες ερωτήσεις οι προπτυχιακοί είναι εξετάσεις με ενθουσιασμό. Γι' αυτό διαβάω συνεχώς. Ανοίγεις τα πανιά της διανοήσής σου και όπου σε πάρει ο άνεμος,